

Programa Compartim, gestió del coneixement del Departament de Justícia

Joves que delinqueixen en grup

Comunitat Medi obert de justícia juvenil
Novembre 2008

Avís legal

Aquesta obra està subjecta a una llicència Reconeixement 2.5 de Creative Commons. Se'n permet la reproducció, la distribució, la comunicació pública i la transformació per generar una obra derivada, sense cap restricció sempre que se'n citi el titular dels drets (Generalitat de Catalunya. Departament de Justícia). La llicència completa es pot consultar a <http://creativecommons.org/licenses/by/2.5/es/legalcode.ca>.

1. Aclariments conceptuals

Entenem per grup de joves delinqüents, el grup de joves que s'uneixen per delinquir. Deixem clar que no ens referim a bandes organitzades més o menys estructurades. El grup al mateix temps que els dóna personalitat i cobertura per a les accions, els dóna pretextos per actuar.

El grup pot estar format per un conjunt d'individus que poden presentar una gran diversitat de situacions personals. Els individus que formen el grup poden ser joves nacionals, immigrants amb diferents situacions de papers, d'ètnia gitana, estudiants d'institut o joves que han fracassat en l'escolarització.

La composició del grup acostuma a estar clara: hi ha un líder molt clar amb característiques com ara ser manipulador, molt dominador i tenir una llarga trajectòria de delictes i la resta de joves. El líder del grup pot canviar segons quins moments visqui el grup, pot rotar. També podem trobar altres joves que actuïn esporàdicament emportats pel grup, com una mena de satèl·lits. Aquests darrers joves acostumen a tenir pocs programes a justícia juvenil.

El perfil de la resta dels joves que componen el grup acostuma a ser de joves amb moltes dificultats i importants carències afectives i familiars, amb problemes de consum i que es deixen emportar i manipular per la pressió del grup i del líder. Aquests joves pensen que només així seran acceptats al grup i és en el grup on es troben acollits.

2. Apunts pràctics

La relació d'amistat o de pertinença grupal és anterior a la nostra intervenció, per tant creiem que cal respectar-la i guanyar la capacitat d'influència col·lectiva. No podem oblidar la intervenció i els objectius individuals (prioritats de la intervenció), però les interrelacions preexistents i les que es poden derivar de l'evolució del grup durant la nostra intervenció són elements que, ben definits i treballats, ens ofereixen oportunitats de canvi i millora individual des del mateix grup.

La influència educativa en un menor pot ser útil com a referent en altres menors més refractaris a la intervenció. El tractament de conductes inadequades en un menor pot produir un efecte preventiu en d'altres. El grup pot inhibir actituds passives individuals al seguiment. Tanmateix, com hem apuntat anteriorment, pot facilitar l'adherència de menors refractaris al seguiment.

Cal trobar espai i temps per a la interrelació del tècnic de medi obert amb el grup. Aquest espai pot ser informal, però carregat d'intervenció estratègica, tenint sempre present que

som els seus educadors i, per tant, els seus referents adults. És molt útil crear informacions, participar i conèixer l'univers de relacions entre ells.

Els espais informals els trobem en sortir de les entrevistes de seguiment on acostumen a estar alguns dels membres del grup; també quan es fa alguna activitat conjunta com ara anar a l'OTG, a les ETT, quan alguns d'ells participen plegats en programes de tasques socioeducatives, etc.

S'han realitzat intervencions en grup, sovint entre el tècnic de medi obert i el psicòleg de medi obert. Aquests programes són els següents:

- Programa de pensament prosocial;
- Programa de conductes violentes;
- Programa de control d'impulsos;
- Programa de competència psicosocial.

Els grups sobre els quals s'ha intervingut són de tres tipus:

- Joves que han participat en un mateix fet;
- Joves que no han participat en un mateix fet;
- Grups on hi ha joves que han intervingut en el mateix fet i joves que no ho han fet.

3. Conclusions

Si l'objectiu final de la nostra intervenció és evitar la reincidència delictiva de caire individual, quan aquesta ha estat facilitada per una acció grupal, cal conèixer, intervenir i treballar en la prevenció des del mateix grup. En definitiva, es tracta d'aconseguir modificar conductes dissocials col·lectives de dels canvis de conducta individuals.

4. Decàleg d'actuacions mínimes

1. Ordenar el treball de manera molt coordinada entre tots els tècnics que treballem amb les diferents unitats del grup.
2. Planificar una intervenció extensiva.
3. Identificar, conjuntament amb el menor, el seu grau de responsabilitat en l'acte col·lectiu.
4. Construir el projecte de futur del jove partint de la realitat del menor.
5. Evidenciar les conseqüències, tant negatives com positives, dels actes dels altres membres del grup.

6. Administrar programes de conductes violentes, control d'impulsos, competències psicosocials, pensament prosocial tant a nivell grupal com individual.
7. Atendre les circumstàncies imprevistes amb diligència per anul·lar la pressió de grup.
8. Endinsar-se en els espais físics on es mou el grup i el tipus d'activitat que allà fan.
9. Reconèixer l'evolució del menor i preveure la possibilitat d'algun retrocés.
10. Acompanyar el menor en l'aclariment del paper que juga en el grup i buscar conjuntament alternatives que podrien passar per la pràctica d'algun esport.

5. Dades quantitatives

Al fòrum hi han hagut 14 respostes i 194 lectures.